

Financial Times Conference

Πέμπτη 13 Οκτωβρίου 2011, Divani Caravel Hotel Athens

“Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης & Ιδιωτικές Συντάξεις: Γιατί πρέπει η ιδιωτική ασφάλιση να αναλάβει κύριο ρόλο;”

Αλέξανδρος Σαρρηγεωργίου, Πρόεδρος Επιτροπής Ζωής & Συντάξεων της ΕΑΕΕ

Διευθύνων Σύμβουλος EFG Eurolife Ασφαλιστικής

Κυρίες και Κύριοι καλημέρα σας,

Αισθάνομαι ιδιαίτερη χαρά που βρίσκομαι εδώ και θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους διοργανωτές για την πρόσκληση. Το θέμα των συντάξεων και της Ιδιωτικής Ασφάλισης είναι σοβαρό και σήμερα το εξετάζουμε από μια διαφορετική σκοπιά: Poker or Chess; Είναι ζήτημα τακτικής και τύχης ή ζήτημα στρατηγικής και μεθοδικότητας;

Διανύουμε μια εποχή συστημικών αλλαγών και συστημικών κινδύνων, μεγάλων συστημικών κινδύνων και ριζικών συστημικών αλλαγών, σε όλους τους χώρους και όλα τα επίπεδα. Το ασφαλιστικό ζήτημα, είναι ένα από τα πιο σημαντικά τόσο στην κοινωνική και οικονομική, όσο και στην πολιτική σκακιέρα, και παρακολουθούμε με έντονο ενδιαφέρον τις εξελίξεις, οι οποίες δυστυχώς, εν πολλοίς μοιάζουν με αντιδράσεις σε προβλήματα από καιρό γνωστά μεν, εντεινόμενα δε, ως επακόλουθο της παρούσας κρίσης: έντονη πίεση στα ασφαλιστικά ταμεία λόγω της ανεστραμμένης δημογραφικής πυραμίδας, της αύξησης της ανεργίας και των αποζημιώσεων λόγω των απολύσεων αλλά και λόγω αυτών που εξαναγκάζονται σε πρόωρη συνταξιοδότηση.

Σε αυτά τα φαινόμενα θα προσέθετα και τρεις μακροοικονομικές τάσεις που θεωρώ πως θα επηρεάσουν την οικονομία και ειδικότερα την ασφαλιστική αγορά το επόμενο διάστημα:

1. Την απομόχλευση, το γρήγορο deleveraging της οικονομίας από μια μόχλευση δεκαετιών, που οδηγεί ήδη στη δραστική μείωση των κυβερνητικών και ιδιωτικών δαπανών και επενδύσεων, δηλαδή τελικά στη μείωση της ζήτησης και πιέζει αρνητικά ασφαλώς και την ανάπτυξη τόσο των ασφαλιστικών εργασιών όσο και των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.
2. Την ασφυκτική πίεση που δημιουργείται στα περισσότερα ασφαλιστικά συστήματα, τόσο στον τομέα των συντάξεων όσο και στον τομέα της υγείας καθώς οι baby boomers μπαίνουν σε ηλικία συνταξιοδότησης.
3. και πιο μακροοικονομικό φαινόμενο αν θέλετε, τη μεταφορά του πλούτου, της παραγωγής, αλλά σύντομα και της κατανάλωσης από τη Δύση στην Ανατολή.

Δηλαδή, φοβάμαι ότι έχουμε μπροστά μας μία φτωχότερη Ευρώπη που σήμερα αποταμιεύει λιγότερο για το μέλλον, και στην οποία θα απελευθερωθεί σταδιακά στα επόμενα χρόνια, ένα κύμα πολυάριθμων και απαιτητικότερων συνταξιούχων.

Εστιάζοντας στο χώρο της Ιδιωτικής Ασφάλισης στη χώρα μας, θα μπορούσε κανείς να προσομοιάσει την κατάσταση που επικρατεί με μια παρτίδα poker: κάθε παίκτης, κάθε ασφαλιστική εταιρεία δηλαδή, έχει στα χέρια της τα δικά της «προσωπικά» χαρτιά: τη φήμη και την αξιοπιστία, την οργάνωση και την τεχνογνωσία αλλά και την καινοτομία (σαν άσσο κρυμμένο στο μανίκι).

Στο κέντρο του τραπέζιού μοιρασμένα τα κοινά για όλους φύλλα:

- Solvency II & Νέο αυστηρότερο καθεστώς Εποπτείας υπό την ΤτΕ, που αξίζει να σημειώσω εδώ πως έχοντας ακόμη πολλή δουλειά μπροστά της, εργάζεται γρήγορα και μεθοδικά για να καλύψει κενά δεκαετιών.
- Διαρθρωτικές Αλλαγές προς πολλές κατευθύνσεις τόσο από την ΤτΕ και την ΕΙΟΡΑ την ευρωπαϊκή αρχή, όσο και από άλλες αρχές όπως η Γ.Γ.Καταναλωτή.
- Οικονομική Συγκυρία και επιπτώσεις της, δηλαδή απομείωση του ενεργητικού των ασφαλιστικών ισολογισμών και ταμείων έναντι υψηλών υποχρεώσεων χτισμένων σε δεκαετίες που επικρατούσαν ευνοϊκότερες επενδυτικές συνθήκες και τέλος
- Άλλες παράμετροι και δείκτες όπως η ανεργία, το δημογραφικό, οι κεφαλαιαγορές.

Θα μπορούσε να πει κανείς πως ο παίκτης που θα κάνει τον καλύτερο συνδυασμό φύλλων κερδίζει! Μοιάζει όμως στ' αλήθεια η ασφαλιστική αγορά με τυχερό παιχνίδι;

Αν κοιτάξουμε πιο προσεκτικά θα δούμε πως σημαντικές παράμετροι ανατρέπουν αυτό το σενάριο: αφενός πρέπει όλοι να παίξουμε με όλα τα φύλλα και αφετέρου τίποτα στην ασφαλιστική αγορά δεν έχει να κάνει με την τύχη!

Τα κοινά χαρτιά δεν μας έτυχαν γι' αυτό μόνο το γύρο! Αφενός το Solvency II και η αυστηρότερη εποπτεία είναι τα δεδομένα που θεμελιώνουν μια νέα εποχή αξιοπιστίας για την αγορά μας και επιζητούν να αποκαταστήσουν γοργά τη λαβωμένη φερεγγυότητα του κλάδου. Αφετέρου, η οικονομική κατάσταση όπως διαμορφώνεται και οι αρνητικοί μακροοικονομικοί δείκτες δεν είναι φαινόμενα παροδικά αλλά καταστάσεις που θα εξακολουθήσουν να επηρεάζουν την οικονομία και την κοινωνία, φοβούμαι για μεγάλο διάστημα, και τα οποία θα πρέπει να αξιολογήσουμε επαρκώς, και να συνυπολογίσουμε στα εταιρικά μας business plans. Δεν ξέρω για εσάς, πάντως εμένα μου μοιάζει περισσότερο για παιχνίδι στρατηγικής!

Τι έχει γίνει όμως μέχρι σήμερα στη χώρα μας στον τομέα των συντάξεων;

Αναφορικά με τον 1^ο Πυλώνα, την Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση, αν και υπάρχουν ακόμα μεγάλα περιθώρια βελτίωσης, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε πως έχουν γίνει σοβαρά βήματα προκειμένου να μειωθεί το υψηλό λειτουργικό κόστος και η κακοδιαχείριση, με βασικό πρώτο βήμα την ενοποίηση των ταμείων. Στον 2^ο πυλώνα, την Επαγγελματική Ασφάλιση δηλαδή, όπως φαίνεται και από το Ν. 3029/2002 η Πολιτεία εδώ και 9 χρόνια αναγνωρίζει την ανάγκη ενίσχυσης του θεσμού. Ο νόμος αυτός όμως, δεν έχει φέρει μέχρι σήμερα κανένα αποτέλεσμα, για δυο κυρίως λόγους: πρώτον λόγω ασάφειας στη φορολογική ρύθμιση που τον διέπει και επομένως την ουσιαστική απουσία φορολογικών κινήτρων, και δεύτερον διότι αντί να χρησιμοποιήσει την υπάρχουσα υποδομή των ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιριών υπό την εποπτεία της πολιτείας για τη δημιουργία αυτών των ταμείων, ο νομοθέτης εδώ επιχειρεί τη δημιουργία άλλων φορέων Ιδιωτικού Δικαίου, οι οποίοι κατά κανόνα είναι μικρού μεγέθους, με ποσοστιαία υψηλά λειτουργικά κόστη, όπου κατά τεκμήριο θα είναι πολύ δύσκολο να υπάρχει η τεχνογνωσία και οι υποδομές που απαιτούνται για να λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Αξίζει να αναφέρουμε εδώ πως στα 9 Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης που έχουν συσταθεί τα τελευταία εννέα χρόνια, συμμετέχει μόλις το 0,4% του συνόλου των εργαζομένων. Τέλος αναφορικά με τον 3^ο Πυλώνα την ατομική ασφάλιση δηλαδή, η όποια στήριξη του θεσμού υπήρχε μέσω της παροχής φορολογικών κινήτρων συζητείται σήμερα να περιοριστεί σημαντικά με την περαιτέρω μείωση των φοροαπαλλαγών.

Έτσι στην Ελλάδα σήμερα αντί για ένα ορθολογικό σύστημα τριών Πυλώνων, έχουμε ουσιαστικά ένα μόνο Πυλώνα αφού και ο 2^{ος}, όπου υφίσταται, είναι στην πραγματικότητα υποχρεωτικός και κρατικός (επικουρικά ταμεία), άρα όμοιος με τον 1^ο. Έχοντας λοιπόν τον 1^ο πυλώνα να καλύπτει λοιπόν το 98,1% των συντάξεων – όπως αναφέρει σε μελέτη του ο καθηγητής κύριος Πλάτων Τήνιος - ουσιαστικά εξαφανίζει (crowd out) ύπαρξη 2^{ου} και 3^{ου} Πυλώνων.

Η Ελληνική Ασφαλιστική Αγορά, έχει κατ' επανάληψη διατυπώσει μέσω της ΕΑΕΕ τις θέσεις της για την επίλυση του ασφαλιστικού, θέσεις τις οποίες και είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε με την Πολιτεία και τους εμπλεκόμενους φορείς προκειμένου να τις κάνουμε πράξη. Κι αξίζει εδώ να σημειώσουμε, πως όταν πριν ενάμιση χρόνο άνοιξε ο διάλογος για το ασφαλιστικό η Πολιτεία έκρινε πως η Ιδιωτική Ασφάλιση δεν είχε θέση σ' αυτό το τραπέζι. Θεωρούμε πως η επίλυση του συνταξιοδοτικού ζητήματος απαιτεί συνεργασία της Ασφαλιστικής Αγοράς, της Πολιτείας αλλά και όλων των ενδιαφερόμενων φορέων για την άμεση δημιουργία ασφαλιστικών αποθεμάτων για τη σύνταξη. Οι αυξανόμενες γεωμετρικά απαιτήσεις στο ασφαλιστικό απαιτούν πολύ απλά αύξηση της αποταμίευσης και μπορούν να λυθούν οριστικά εάν ληφθούν διαρθρωτικά μέτρα, συμπληρωματικά προς το υπάρχον αναδιανεμητικό σύστημα, μέτρα τα οποία θα επιτρέψουν την παράλληλη οικοδόμηση και ενός κεφαλαιοποιητικού συστήματος συντάξεων. Ενός κεφαλαιοποιητικού συστήματος συντάξεων, όπου ο κάθε πολίτης αυτής της χώρας θα έχει το δικό

του αποταμιευτικό συνταξιοδοτικό λογαριασμό σε ατομική ή ομαδική βάση. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζεται κατά την άποψή μας να δομηθεί ένα σύστημα κεφαλαιοποίησης, που θα στηρίζεται σε τρεις πυλώνες : φορολογικά κίνητρα, θεσμικό πλαίσιο και εποπτεία.

Θεωρούμε πως παρά τη δύσκολη συγκυρία ή μάλλον ειδικά λόγω αυτής (λόγω δηλαδή της απομείωσης των αποθεματικών των ταμείων και της αποδυνάμωσης της αποταμιευτικής δυνατότητας των πολιτών) η ενίσχυση της αποταμίευσης μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν δοθούν στους πολίτες συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα. Άλλωστε, σύμφωνα με την πρόσφατη έρευνα του IOBE για τις συντάξεις, που παρουσιάστηκε προ ημερών, το κόστος των φορολογικών κινήτρων για την ιδιωτική ασφάλιση το 2009 ανήρχετο μόλις σε 143εκατ.€. Εάν, διατηρώντας τα όρια του παλαιού συστήματος, είχαμε πλήρη απαλλαγή των ασφαλιστρών από τη φορολογία εισοδήματος, το κόστος για το Δημόσιο θα ανέβαινε στα 240εκατ€. Από την άλλη πλευρά, οι επενδύσεις των αποθεματικών των ασφαλιστικών εταιρειών ανήρχοντο το 2010 σε 11,3δισ€. Πιστεύουμε πως εάν αντί να μειωθούν τα φορολογικά κίνητρα, όπως με ανησυχία ακούμε πως μελετάται, ενισχύονταν σταδιακά – και τονίζω ότι δεδομένης της οικονομικής συγκυρίας αυτό θα μπορούσε να γίνει σταδιακά μέσα στα επόμενα 5 χρόνια σε βήματα – τότε και οι επενδύσεις των ασφαλιστικών αποθεμάτων θα αυξάνονταν γεωμετρικά. Σύμφωνα με υπολογισμούς της ΕΑΕΕ εάν είχαμε τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους επενδύσεων, τότε τα ασφαλιστικά αποθέματα που θα πήγαιναν να ενισχύσουν κατευθείαν την ελληνική κεφαλαιαγορά θα ξεπερνούσαν τα 110δισ€.

Πιστεύουμε πως η κρίση δεν πρέπει να αποτελέσει δικαιολογία για τη μη πράξη. Πιστεύουμε πως η στιγμή για αλλαγές είναι σήμερα!

Θεωρούμε πως η Ιδιωτική Ασφάλιση μπορεί και πρέπει να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς τον κρατικό τομέα καθώς διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που την καθιστούν τον καταλληλότερο φορέα για την υλοποίηση αυτού του κεφαλαιοποιητικού συστήματος, δηλαδή την ύπαρξη υποδομής, που σημαίνει ανθρώπινο δυναμικό, κεφάλαια, μηχανογράφηση, τεχνογνωσία ειδικά στη δυνατότητα παροχής σύνταξης, και βεβαίως σημαντική εμπειρία στους τομείς αυτούς. Λειτουργούμε πλέον υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, με κριτήρια Φερεγγυότητας που ήδη υπαγορεύονται από το Solvency II σε όλα τα επίπεδα από την ανάληψη κινδύνου μέχρι την αποζημίωση. Σημειώστε εδώ ότι Solvency II δε σημαίνει μόνο κεφαλαιακή επάρκεια, αλλά και κανόνες για την αξιόπιστη λειτουργία μιας ασφαλιστικής εταιρίας. Ο κλάδος λοιπόν της Ιδιωτικής Ασφάλισης, μέσα σε αυτό το αυστηρό θεσμικό πλαίσιο, μπορεί άμεσα να δώσει τη λύση που χρειάζεται. Λύση σε όλα τα επίπεδα, από το στάδιο της συσσώρευσης μέχρι την παροχή της ισόβιας σύνταξης.

Κυρίες και Κύριοι,

Το πρόβλημα της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού είναι αλληλένδετο με την δημοσιονομική ισορροπία που είναι πλέον γενικά αποδεκτό ζητούμενο. Εάν δεν υπάρξει συμπληρωματική αποταμίευση για τις συντάξεις, αποταμίευση που θα προκύψει μόνο δοθούν συγκεκριμένα φορολογικά κίνητρα στο 2^ο και 3^ο Πυλώνα, τότε οι επόμενες γενιές θα αντιμετωπίσουν σοβαρότατο πρόβλημα επιβίωσης με αντίκτυπο στα δημοσιονομικά ελλείμματα.

Ο κλάδος της Ιδιωτικής Ασφάλισης έχει καταθέσει τις προτάσεις του. Πιστεύω πως ωρίμασε η στιγμή αυτές τις προτάσεις να τις συζητήσουμε με την Πολιτεία, κάπου να συμφωνήσουμε, κάπου να διαφωνήσουμε, αλλά εν πάση περιπτώσει να κάνουμε ένα πρώτο βήμα προς την οριστική και μακροπρόθεσμη λύση του ασφαλιστικού.

Σας ευχαριστώ!